

november 25. előtt kiadott engedélyek alapján lehívásra kerülő schillingtétélek után is meg kell fizetni.

A Magyar Királyság és a Német Birodalom között a magyar-német áruforgalomból származó fizetések tárgyában ideiglenesen már 1935. december 5.-étől alkalmazást nyert megállapodás.

Az eddigi kliringrendszer helyébe a devizakompenzáció rendszere lép, mely a következő szabályok szerint történik:

A Németországba szállító magyar exportőr e célra külön rendszeresített „E” jelű lilaszínű tanúsítványon a Magyar Nemzeti Bankkal szemben visszavonhatatlanul kötelezettséget vállal arra, hogy az áruszállításból eredő márkakövetelést legkésőbb az üzletkötés feltételeiben megállapított esedékesség időpontjában a lebonyolító bankok (Angol-Magyar Bank, Magyar Általános Hitelbank, Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank, Magyar-Olasz Bank, Pesti Hazai Első Takarékpénztár, Pesti Magyar Kereskedelmi Bank) valamelyike útján magyar-német devizakompenzációban el fogja adni és a kiviteli tanúsítványokon kötelező nyilatkozatot tesz, hogy az áruszállításból eredő márkakövetelésének eladására valamely lebonyolító banknak „limitálás” nélküli eladási megbízást ad.

A magyar exportőr köteles német vevőjénél rendelkezni, hogy a számla szerinti márka-értéket a Deutsche Verrechnungskassenál az exportőr által megnevezett lebonyolító bank számlájára fizesse le, a kedvezményezett (eladó vagy az eladó által jogosított) megnevezése mellett. A lebonyolító bankoknak ugyanis a D. V.-nál számláik vannak. A német vevő a fentiek szerint tehát minden körülmények között fizetni tartozik, illetve a magyar exportőr oly megállapodást köteles létesíteni a német vevővel, hogy a vevő részéről bármely követelés beszámítása kizárt legyen. Ha a magyar exportőr pengőben számlázott, akkor a német vevő rendszerint az esedékesség napját megelőző napon Budapesten jegyzett vételi (alacsonyabb) felárral csökkentett pengőösszegnek a $100 P = 73.42 RM.$ árfolyamon kiszámított márkaösszeget fogja befizetni, kivéve, ha a felek kifejezetten abban állapodnak meg, hogy az átszámításnál a számla keltének napján jegyzett vételi (alacsonyabb) felárat kell számításba venni. A felek egymásközt való elszámolása tehát csak e kétféle módon történhetik. Ha nem pengőben vagy márkában, hanem más pénzürtékben számláz a magyar exportőr, úgy az átszámítás márkára az utolsó berlini hivatalos középárfolyamon történik. Az áruforgalommal kapcsolatos költség (fuvardíj, jutalék, vám, biztosítás stb.), valamint a szabadalmi és licenc díjak ugyanígy számoltatnak el.

A német áru magyar importőrének 1935. december 5-től kezdődően devizakiutalásra irányuló igénylés helyett valamely pénzintézet útján márkavásárlási engedélyre irányuló igényt kell benyújtania az e célra rendszeresített nyomtatványok felhasználásával. E szabályok vonatkoznak a fentebb részletezett mellékköltségből keletkezett német követelésekre is. Kivételt képez a magyar szállítmányok szárazföldi és tengeri német tranzit fuvardíja. Ilyen összegeket az eddigi eljárás szerint kell a Magyar Nemzeti Banktól igényelni. Ha a kiadott vásárlási engedélyeket nem az engedélyezett teljes összeg erejéig veszik igénybe, úgy az engedély birtokosának az engedélyen nyilatkoznia kell arra nézve, hogy az igénybe nem vett összegre vásárlási jogát kívánja-e még későbbi időpontban gyakorolni.

A lebonyolító bankok kötelesek a D. V.-nál vezetett számlájukra befolyt tétélekre a kedvezményezett magyar exportőr által adott eladási megbízásokat e megbízás vételétől, a vásárlási engedély alapján az importőrök által adott vételi megbízásokat pedig a vételi megbízás vételétől számított 24 órán belül leszámolni. A lebonyolító bankok a napi kompenzációban engedélyt kapnak saját

vételi és eladási megbízásaik kiegyenlítésére, egymásközt is. A napi összes kompenzáció eredményeképen fennmaradó vételi vagy eladási többlet mikénti rendezéséről az M. N. B. intézkedik. Amennyiben a M. N. B. a napi összes kompenzáció eredményeképen fennmaradó vételi vagy eladási többletet nem egyenlíti ki, úgy a rendezetlen megbízások mikénti elosztása (repartitio) iránt a magyar-német devizakompenzációban történik intézkedés.

A lebonyolító bankok megbízóikkal a hivatalos pénz-, illetve áruárfolyam alapján tartoznak elszámolni. *A hivatalos árfolyamon számított pengőellenértéken felül a márkakövetelést eladó félnek (exportőr) a kompenzáció napján jegyzett vételi (alacsonyabb) felárat kell téríteni, a márkakövetelést vevő féltől (importőr) pedig a kompenzáció napján jegyzett eladási (magasabb) felárat kell beszédni.*

Felmerülhet itt az a kérdés, hogyha az adós az importőr lakhelyének valutájában kiállított váltót adott (pl. 100 RM.), vajjon az importőr a RM. hivatalos árfolyamán felül felárat is követelhet-e?

A külföldi valutában kifejezett váltóösszeg jellege attól függetlenül, hogy effektivitás kikötve mincsen vagy kikötötten-e, jelenthet 1. számolási értéket, 2. jelenthet pedig természetben való teljesítést, illetve oly mérvű teljesítést, amelyből a természetben való teljesítés eszközölhető. 100 RM. effektív kikötés nélkül számolási értéket jelent, melynek átszámítási kulcsa a K. T. 326., illetve a 4500/1931. I. M. számú rendelet értelmében a Magyar Nemzeti Bank által jegyzett hivatalos árfolyam.

Az effektivitás kikötése, mely a váltóösszeg természetben való szolgáltatását jelenti, többet követel az adóstól, mert nem számolási értéket jelent, hanem természetben való teljesítést, illetve olyan összeg szolgáltatását, mely összegből a hitelező (váltóbirtokos) a váltóösszeget külön kiadás nélkül beszerezheti, mintha csak a szolgáltatás az adós részéről valóságos német bankjegyen történt volna.

Már pedig az ilyen valóságos német bankjegy beszerzése csak oly módon történhetik a hitelező külön károsodása nélkül, ha az adós a hivatalos árfolyamon felül szolgáltatja azt a felárat is, mely a hivatalos árfolyamon kifejezett ellenértékkel együtt jelenti csak azt a vételárat, melyért az effektív márka megvásárolható.

Nézetem szerint tehát az idegen valutában kifejezett váltóösszeg az effektivitás megjelölése nélkül magában véve a lejáratkor való hivatalos árfolyamon felül felpénzzel történő fizetési kötelezettséget még nem jelenti, míg az *effektív összegben megjelölt külföldi valuta ennek természetéből folyóan árfolyamot és felárat jelent.*

Az 1934. április 1-e előtt esedékes német áruszállításból eredő ú. n. „*régi követelések*” elszámolása és a *Németországba behozott tranzit-árúk és az áruforgalom keretén kívül eső fizetések* (utazás, gyógykezelés, tanulmányi út, támogatás, illetmények, nyugdíjak stb.) igénylési, engedélyezési és folyósítási rendje *ugyanúgy történik, mint eddig.* Az utóbbi csoportra kiutalt márkösszegek az M. N. B.-nál történő lehívás napját megelőző hétköznapon jegyzett eladási (magasabb) felárral számolandók el a M. N. B.-nál.

Amennyiben fennáll a lehetőség arra, hogy egy magyar és egy német szerződő fél kölcsönös áruügylet alapján *közvetlenül és külön számoljon el*, különösen oly árukra nézve, amelyeknek biztosított értékesítésére súly helyeztetik, ily elszámolást a két ország illetékes helyi kölcsönös egyetértéssel engedélyezhetnek.

Az átmeneti intézkedések tekintetében a Magyar Nemzeti Bank azokat az exportőröket, akik 1935. évi december hó 4-ig bezárólag márkabeszolgáltatási kötelezettséget vállaltak, mentesíti szolgáltatási kötelezettségük alól, ha a javukra befizetésre kerülő márkösszegeket valamely lebonyolító bank útján a magyar-német devizakompenzáció keretében eladják. Az ily követelésekkel rendelkező

exportörök kötelesek német vevőiknél intézkedni, hogy az áru márka-ellenértékét az általuk megjelölt valamelyik lebonyolító bank számlájára fizessék le a D. V.-nál.

Ha a Németországba kiszállított áru ellenértéke 1935. december 4-ig bezárólag a M. N. B.-nak a D. V.-nál vezetett számláján az exportör javára lefizetésre került és az exportör erre a tételre a Magyar Külkereskedelmi Kompensációs Iródától kompensációs kedvezmény felvételére jogosító igazolványt kapott, az igazolványt a M. K. K. I. érvényesíteni fogja, s ennek alapján a kompensációs kedvezmény a kompensációs bankok egyikénél felvehető.

Az előbb említett időpontig még be nem szolgáltatott márkaösszegek a lebonyolító bankok egyike útján a magyar-német deviza-kompensációban értékesítendőek a kompensációban kialakult felár alkalmazásával. A devizakompensációban nem értékesíthető azoknak a magyar áruknak márkaellenértéke, mely áruk ellenértékét a D. V. átmenetileg még 1935. december 4. után is a M. N. B. számlán fog bevételezni. Az M. K. K. I. által érvényesített kompensációs kedvezmény felvételére jogosító igazolványok a kompensációs bankok által még a kompensációs költségzsámlya terhére beváltandók.

Ha a magyar importör a korábban kiutalt márkaösszegeket 1935. december 4-én d. e. 11 óráig bezárólag nem hívta le, a kiutaló levél hatályát veszti és azt az M. N. B. Bankosztálya Importdevizacsoportjánál be kell szolgáltatni.

Az áruforgalom keretén kívül eső fizetésekre 1935. december 4-ig bezárólag engedélyezett, de e napot követőleg lehívott márkaösszegek a M. N. B.-nál történt lehívás napját megelőző köznapon jegyzett eladási (magasabb) felárral fognak elszámoltatni.

A szabadságvesztés büntetésére elítéltek vagy az egyéb letartóztatottak részére polgári ügyben elrendelt kézbesítések szabályozása tárgyában kibocsátott 36.842/1935. I. M. és B. M. sz. rendelet (B. K. 277. sz.)

A fogságban levő személy részére kézbesítést a letartóztatási intézet (javító-nevelő-intézet) igazgatójának (vezetőjének) közreműködésével kell teljesíteni. Ha perfelvételi hatánapra szóló idézést kézbesítenek a fogságban levőnek, úgy a letartóztatási intézet igazgatója őt a perfelvételi hatánapon való meg nem jelenés jogkövetkezményeire (Pp. 439—440. §.) és arra figyelmeztetni köteles, hogy az ügynek vitelével ügyvédet, vagy amennyiben a törvény megengedi, más meghatalmazottat (Pp. 95. §.) bízhat meg, továbbá, hogy amennyiben a gyámhatóság részére gondnokot rendel ki (1877: XX. t.-c. 28. §. e) pont) és az ügy, amire a kézbesítés vonatkozik, vagyonkezeléssel kapcsolatos (1877: XX. t.-c. 87. §. 2. bek.), helyette a kirendelt gondnok is eljárhat. A letartóztatási intézet igazgatója a fogságban levő nyilatkozatát jegyzőkönyvbe foglalja és a perbíróságnak megküldi.

Nyilvánvaló, hogy csak a fenti figyelmeztetésekre adott érdemi válaszok veendőek jegyzőkönyvbe. Hogy azonban a bíróság e jegyzőkönyvet miként intézi el, arra nézve a rendelet nem ad útmutatást. Irányulhat a rendelet alkotóinak szándéka arra, hogy az ügyvédet vagy más meghatalmazottat vagy gondnokot a bíróság értesítse a perfelvételi napról, ennek azonban gyakorlati jelentősége nincs, mert kérdéses, hogy az ügyvéd vagy más meghatalmazott vállalja-e a megbízást, de az ennek részére kézbesítendő keresetpéldány sem áll rendelkezésre, ekképpen a megbízott vagy gondnok a per tárgyaról nem értesül. Viszont a fogságban levőnek van módja arra, hogy a per vitelével ügyvédet vagy más meghatalmazottat bízson meg és azt megfelelően informálja. Azonban lehet, hogy a jegyzőkönyv megküldésének csupán az a célja, hogy a bíróság meggyőződést szerezzen arról, hogy a peresített fogságban levő a rendelet értelmében figyelmeztetve lett.